

Garddio Ymarferol

Lefel Mynediad 1 – Lefel 2

Sgiliau Bywyd a Gwaith
Cynnwys yr Uned

Cynnwys

Nod yr Uned	3
Unedau gan Sefydliadau Dyfarnu Eraill.....	3
Dogfennaeth y Gymhwyster	3
Cynnydd ar draws lefelau	4
Gofynion Cyflenwi	6
Dull Asesu	8
Lefel Mynediad 1	9
Lefel Mynediad 2	10
Lefel Mynediad 3	10
Lefel 1	11
Lefel 2	12
Cynnwys yr Uned	13
Lefel mynediad 1	13
Lefel mynediad 2	15
Lefel Mynediad 3	18
Lefel 1	21
Lefel 2	24

Nod yr Uned

Mae'r uned hon yn rhan o'r cymwysterau Sgiliau Bywyd, Sgiliau Gwaith, a Sgiliau Bywyd a Gwaith, sydd ar gael ar Lefel Mynediad 1–3, Lefel 1 a Lefel 2 i gefnogi Cwricwlwm i Gymru 14-16 oed.

Mae cyfres o unedau Garddio Ymarferol wedi'i dylunio i ddatblygu gwybodaeth dysgwyr am blanhigion, blodau, llysiau, a'r sgiliau ymarferol o'u plannu, eu tyfu a gofalu amdanynt, naill ai yn yr awyr agored neu dan do, gan ystyried materion sy'n ymwneud â chynaliadwyedd.

Unedau gan Sefydliadau Dyfarnu Eraill

Dim ond unedau sy'n rhan o gymwysterau cymeradwy Sgiliau Bywyd, Sgiliau Gwaith, a Sgiliau Bywyd a Gwaith Open Awards a all gyfrannu at gyflawni'r cymhwyster hwn.

Ni all unedau sydd wedi'u hardystio gan Sefydliadau Dyfarnu eraill, neu unedau a gymerwyd o gymwysterau Open Awards eraill, gyfrannu at gyflawni'r cymhwyster hwn. Mae'r gofyniad hwn yn berthnasol ar draws cymwysterau o bob lefel a maint.

Dogfennaeth y Gymhwyster

Mae Manyleb yr Uned hon yn ddogfen orfodol ac rhaid ei darllen a'i chymhwyso ochr yn ochr â'r Canllaw Cymhwysterau perthnasol (penodol i lefel) a Llawlyfr Darparwr Open Awards.

Cynnydd ar draws lefelau

Mae'r gyfres hon o unedau wedi'i dylunio ar gyfer dysgwyr o Lefel Mynediad 1 – Lefel 2. Gall dysgwyr symud ymlaen drwy'r lefelau drwy gydol eu taith addysg, neu ddechrau ar lefel uwch yn briodol i'w lefel dysgu, eu targedau addysg a'u dyheadau.

Mae'r tabl isod yn crynhoi'r meysydd dysgu sydd wedi'u cynnwys yn yr unedau a sut y caiff y rhain eu trin ar bob lefel.

Cysyniad	Mynediad 1	Mynediad 2	Cofnod 3	Lefel 1	Lefel 2
Adnabod Planhigion	Rhoi enghraifft o blanhigyn sy'n defnyddio arwyddion synhwyrdd	Adnabod planhigion gwahanol o opsiynau cyfarwydd	Adnabod mathau o blanhigion a rhannau sylfaenol	Rhestru mathau o blanhigion sy'n addas ar gyfer gardd	Crynhai gofynion tyfu planhigion
Offer Garddio	Rhoi enghraifft o offeryn garddio	Adnabod offer ar gyfer tasgau garddio syml	Nodi defnyddiau offer garddio	Amlinellu pwrpas offer garddio	Amlinellu dewis offer ar gyfer tasgau garddio
Dyfrio a Gofal Planhigion	Dangos sut i ddyfrio planhigyn	Dangos sut i ddyfrio planhigyn yn gywir	Cymryd rhan wrth ofalu am blanhigion	Disgrifio ffyrdd o ofalu am blanhigion	Esbonio sut i gynnal iechyd planhigion
Garddio Cynaliadwy	Rhoi enghraifft o weithred gynaliadwy	Rhoi enghreifftiau o arddio cynaliadwy	Nodi ffyrdd o arddio'n gynaliadwy	Amlinellu arferion garddio cynaliadwy	Cymharu dulliau cynaliadwy ac anghynaliadwy
Technegau Plannu	Plannu hadau neu fylb gyda chefnogaeth	Cymryd rhan mewn gweithgareddau plannu	Defnyddio offer i blannu hadau neu fylbiau	Paratoi safle i blannu	Cynllunio'r gwaith paratoi a phlannu ardal
Trefniadaeth a Diogelwch	Clirio gweithle ar ôl gweithgaredd	Cymryd rhanran mewn tasgau glanhau	Gweithredu gweithdrefnau glanhau	Trefnu glanhau a storio offer	Rheoli trefnu a chofnodi gweithgaredd garddio

yn y Gweithle					
Monitro a Chofnodi	Sylwi ar newidiadau syml mewn planhigion	Gwneud sylwadau syml gyda chymorth	Cofnodi sylwadau sylfaenol	Disgrifio gofal a datblygiad y planhigyn dros amser	Cofnodi cynnydd prosiect tyfu
Galw Gwybyddol	Rhoi / arddangos	Adnabod / dangos / cymryd rhan	Cydnabod / datgan / defnyddio	Rhestru / disgrifio / amlinellu	Crynhoi / esbonio / cymharu / cynllunio

Gofynion Cyflenwi

Cyn darparu, rhaid bod gan ddarparwyr Gynllun Darparu ac Asesu cymeradwy sy'n mapio addysgu, dysgu ac asesu i'r holl feini prawf asesu (sy'n benodol i'r lefel) ym Manyleb yr Uned hon.

Disgwylir i ddarparwyr gynllunio a chyflwyno gweithgareddau dysgu ac asesu o fewn cyfleusterau safonol ysgol/ coleg/darparwr hyfforddiant. Dylai'r uned hon fod yn hygyrch ac yn gyraeddadwy heb fod angen seilwaith arbenigol, adnoddau drud neu amodau mynediad cyfyngol.

Adnoddau Staff

Rhaid i ddarparwyr sicrhau bod athrawon cymwys a phrofiadol ar gael i gyflwyno ac asesu'r uned hon.

Rhaid i staff:

- cael profiad o gyflwyno gweithgareddau ymarferol sy'n ymwneud â garddio, llysieuaeth, neu astudiaethau amgylcheddol
- gallu cefnogi dysgwyr i:
 - adnabod planhigion ac offer
 - cynnal gweithgareddau plannu a gofalu
 - seall cysyniadau cynaliadwyedd sylfaenol.

Rhaid i staff allu:

- arddangos a modelu defnydd diogel o offer ac offerynnau
- goruchwyllo dysgwyr yn ystod gweithgareddau ymarferol dan do ac yn yr awyr agored
- addasu gweithgareddau i ddiwallu anghenion a galluoedd gwahanol ddysgwyr.

Dylai fod gan staff dosbarthu gymhwyster addysgu neu hyfforddi cydnabyddedig, neu fod yn gweithio tuag ato, lle mae hyn yn ofyniad gan y darparwr.

Adnoddau Corfforol

Rhaid i ddarparwyr sicrhau mynediad at adnoddau addas a digonol i gyflwyno elfennau ymarferol a gwybodaeth yr uned.

Rhaid bod modd cyflawni'r ddarpariaeth gan ddefnyddio cyfleusterau safonol ysgol neu goleg, ac ni ddylai fod angen seilwaith arbenigol.

Fel isafswm, rhaid bod gan y darparwr:

Gofod Gweithgaredd

- Mynediad i ardal ddiogel dan do neu yn yr awyr agored sy'n addas ar gyfer gweithgareddau garddio e.e.
 - cynhwysyddion neu botiau
 - ardal ardd fach neu wely uchel.

Offer Sylfaenol

- Amrywiaeth o offer garddio syml e.e.
 - rhawiau bach
 - ffyrc llaw
 - caniau dyfrio
 - menig.
- Deunydd sylfaenol e.e.
 - compos heb fawn
 - hadau, bylbiau neu blanhigion bach.

Adnoddau Dysgu

- Deunydd gweledol yn dangos e.e.
 - mathau o blanhigion
 - offer garddio
 - gweithgareddau gofalu am blanhigion
- Taflenni gwaith neu dempledi i gefnogi e.e.
 - adnabyddiaeth
 - recordio syml
 - myfyrio.

Adnoddau Dewisol

- Offer ychwanegol megis:
 - gwelyau uchel
 - tŷ gwydr neu ardaloedd dan do
 - biniau compost neu gasgenni dŵr
- Adnoddau cynaliadwyedd syml, e.e.
 - deunydd compostio
 - casglu dŵr glaw

Iechyd a Diogelwch

Rhaid i ddarparwyr sicrhau:

- bod offer ac offerynnau'n ddiogel ac yn briodol i allu'r dysgwr
- bod gweithgareddau'n cael eu cynnal o dan oruchwyliaeth briodol
- bod asesiadau risg ar waith ar gyfer:
 - defnyddio offer
 - gweithgareddau dan do ac yn yr awyr agored.

Gofynion Mynediad

Nid oes angen unrhyw ddysgu na chymwysterau blaenorol ar ddysgwyr ar gyfer unrhyw un o'r unedau yn y gyfres hon. Fodd bynnag, wrth i lefel cymhlethdod yr iaith gynyddu drwy'r lefelau, rhaid i'r darparwr gwblhau asesiadau cychwynnol cadarn i sicrhau bod y dysgwr yn gallu cael mynediad at y cynnwys ar y lefel y maent yn dechrau arni.

Dull Asesu

Mae'r gyfres hon o unedau wedi'i dylunio i'w hasesu drwy dasgau a gweithgareddau asesu a ddyluniwyd gan y darparwr.

Rhaid i ddarparwyr gynnal gwiriad cyni'r asesiad ddigwydd, i gadarnhau bod y tasgau'n cwmpasu'r holl feini prawf asesu a'u bod yn briodol i'r lefel.

Rhaid bodloni'r holl feini prawf asesu'n llawn er mwyn i'r dysgwr dderbyn marc 'pas'. Ni ellir gwneud unrhyw ddyfarniad rhannol os na chaiff unrhyw feini prawf asesu eu bodloni.

Mae'n ofynnol i ddysgwyr gasglu tystiolaeth mewn portffolio o dystiolaeth. Gellir cyflwyno hwn yn ddigidol (e.e. drwy system e-bortffolio) neu ar bapur, fel y bo'n briodol i'r dysgwr unigol. Lle bynnag y bo modd, anogir e-bortffolios.

Rhaid i aseswyr asesu'r dystiolaeth a gasglwyd gan y dysgwr yn erbyn meini prawf asesu'r uned i benderfynu a yw pob un wedi'i fodloni'n llawn ai peidio. Mae pob penderfyniad asesu yn destun i sicrhau ansawdd mewnol (IQA) gan y darparwr a sicrhau ansawdd allanol (EQA) gan Open Awards cyn i'r canlyniad gael ei gadarnhau.

Penderfynwyd bod y mathau canlynol o dasgau asesu yn addas ar gyfer yr uned hon ar bob lefel.

Lefel Mynediad 1

Dylai asesiad o Arddio Ymarferol ar Lefel Mynediad 1 gynnwys:

Math o Asesiad	Enghreifftiau o Dasgau
Cydnabod	Paru lluniau o blanhigion (e.e. blodyn, llysieuyn) i eitemau go iawn neu eiriau syml.
Dewis Lluniau	Dewis llun o blanhigyn neu offeryn garddio o set.
Pwyntio / Adnabod	Pwyntio at blanhigyn neu offeryn pan gaiff ei enwi (e.e. "Dangos i mi'r can dyfrio").
Tasg Ymarferol Syml	Cymryd rhan mewn plannu had neu fylb gan ddefnyddio compost di-baent, gyda chymorth
Tasg Sylwi Syml	Dangos sut i ddyfrio planhigyn gan ddefnyddio can ddŵr bach.
Myfyrdod Un Datganiad	Nodi un weithred a gwblhawyd (e.e. "Plannais i had", "Dyfriaais i'r planhigyn").

Lefel Mynediad 2

Dylai asesiad o Arddio Ymarferol ar Lefel Mynediad 2 gynnwys:

Math o Asesiad	Enghreifftiau o Dasgau
Paru	Cyfateb offer garddio i'w defnydd (e.e. rhaw fach → cloddio).
Dewis Lluniau	Dewis planhigion neu offer a ddefnyddir ar gyfer tasg o blith amrywiaeth o ddelweddau.
Adnabod	Adnabod planhigion ac offer a ddefnyddir mewn gweithgareddau garddio syml.
Trefnu	Dosbarthu'r gweithredoedd yn arferion garddio cywir/anghywir (e.e. dyfrio'r dail yn erbyn y pridd).
Tasg Ymarferol â Chefnogaeth	Cymryd ran mewn gweithgareddau plannu fel llenwi potiau a gosod hadau.
Arddangosiad Syml	Dangos sut i ddyfrio planhigyn yn gywir.
Myfyrdod Un Datganiad	Nodi'r hyn a wnaed (e.e. "Fe wnes i blannu hadau", "Fe wnes i helpu i lanhau").

Lefel Mynediad 3

Dylai asesiad o Arddio Ymarferol ar Lefel Mynediad 3 gynnwys:

Math o Asesiad	Enghreifftiau o Dasgau
Labelu	Labelu rhannau sylfaenol planhigyn (e.e. gwreiddiau, coesyn, dail) ar ddiagram.
Ymateb Ysgrifenedig / Llafar Byr	Nodi'r defnydd o offer garddio (e.e. rhac, fforc law).
Arddangos	Gwneud tasgau gofal planhigion fel dyfrio neu dynnu deunydd planhigion marw.
Cymhwysiad Ymarferol	Defnyddio offer fel rhaw fach neu dyllwr i blannu hadau neu fylbiau.
Trefnu / Dosbarthu	Grwpio planhigion yn mathau (e.e. blodau, llysiau, chwyn).
Tasg Lanhau	Gweithredu gweithdrefnau glanhau fel golchi potiau a storio offer.
Myfyrdod Byr	Nodi beth a wnaed a pham (e.e. "Rhoddais ddŵr ar y planhigyn oherwydd ei fod yn sych").

Lefel 1

Dylai asesiad o Arddio Ymarferol ar Lefel 1 gynnwys:

Math o Asesiad	Enghreifftiau o Dasgau
Rhestru	Rhestru mathau o blanhigion sy'n addas ar gyfer gardd (e.e. llysiau, planhigion gwely blodeuol, blodau gwyllt).
Tasg Ysgrifenedig Fer	Amlinelli pwrpas offer garddio.
Tasg Ddisgrifio	Disgrifio sut i ofalu am blanhigion (e.e. dyfrio, rheoli plâu).
Tasg Esbonio	Amlinellu arferion garddio cynaliadwy (e.e. compost di-fawn, casglu dŵr).
Tasg Ymarferol	Paratoi safle ar gyfer plannu (e.e. clirio, gwella'r pridd, marcio).
Tasg Drefnu	Trefnu glanhau a storio offer ac offerynnau'n ddiogel.
Datganiad Myfyriol	Disgrifio sut y cwblhawyd y gweithgaredd ac unrhyw welliannau.

Lefel 2

Dylai Asesiad o Arddio Ymarferol ar Lefel 2 gynnwys:

Math o Asesiad	Enghreifftiau o Dasgau
Tasg Ymchwil	Casglu gwybodaeth am ofynion tyfu planhigion (e.e. golau, pridd, pellter).
Tasg Ysgrifenedig Fer	Crynhofu'r gofynion tyfu ar gyfer planhigion gwahanol.
Tasg Esbonio	Esbonio sut i gynnal iechyd planhigion (e.e. pori, rheoli plâu, gorchuddio).
Tasg Gymharu	Cymharu dulliau garddio cynaliadwy ac an-gynaliadwy.
Tasg Gynllunio	Cynhyrchu cynllun ar gyfer paratoi a phlannu ardal (e.e. cynllun, deunydd, dilyniant).
Tasg Ymarferol	Gweithredu elfennau o gynllun plannu yn ddiogel ac yn effeithiol.
Tasg Gofnodi	Cofnodi twf a gwaith cynnal a chadw'r planhigion gan ddefnyddio cofnodion, lluniau neu nodiadau.
Gwerthusiad Myfyriol	Nodi beth aeth yn dda a beth y gellid ei wella.

Cynnwys yr Uned

Lefel Mynediad 1

Teitl yr Uned: Garddio Ymarferol

Rhif Cyfeirnod yr Uned: CBM126

Lefel: Lefel Mynediad 1

Gwerth Credyd: Dau (2)

Oriau Dysgu Dan Arweiniad: 20

Nod yr Uned: I ddatblygu gwybodaeth dysgwyr am blanhigion, blodau, llysiau, a'r sgiliau ymarferol o eu plannu, eu tyfu a gofalu amdanynt, naill ai yn yr awyr agored neu dan do, gan ystyried materion sy'n ymwneud â chynaliadwyedd.

Egwyddorion Cynnydd
Cam Cynnydd 1 - rwy'n dechrau adnabod yr effeithiau sydd gennyf ar y byd naturiol.

Deilliant Dysgu (Bydd y Dysgwr yn):	Maen Prawf Asesu (Gall y Dysgwr):
1. Adnabod planhigion ac offer gardd sylfaenol	1.1 Rhoi enghreifftiau o blanhigion
	1.2 Rhoi enghreifftiau o offer garddio
2. Gwybod sut i ofalu am blanhigion yn gynaliadwy	2.1 Dangos sut i ddyfrio planhigyn
	2.2 Rhoi enghraifft o weithredoedd garddio cynaliadwy
3. Gallu plannu a thacluso ardal arddio	3.1 Plannu had neu fylb
	3.2 Clirio gweithle ar ôl plannu

Cynnwys Dangosol	
Deilliant Dysgu 1	AC 1.1 Rhaid i ddysgwyr roi o leiaf dau enghraifft o wahanol blanhigion e.e. blodyn yr haul, lili'r gwanwyn neu blanhigyn tomato, drwy gyffyrddiad, arogl, neu olwg. AC 1.2 Rhaid i ddysgwyr roi o leiaf dau enghraifft o offer a ddefnyddir ar gyfer garddio e.e. rhaw bach, can ddŵr neu fenig garddio.

Deilliant Dysgu 2	AC 2.1 Dylai hyn gynnwys sicrhau nad ydynt yn gor-dyfrio. AC 2.2 Rhaid i ddysgwyr roi o leiaf un enghraifft o weithredoedd garddio cynaliadwy e.e. rhoi plisg llysiau mewn bin compost, defnyddio bwced ddŵr i gasglu dŵr glaw.
Deilliant Dysgu 3	AC 3.1 e.e. gosod had mawr (fel ffa llydan) mewn twll mewn compost di-fawn. AC 3.2 e.e. rhoi'r rhaw fach yn ôl yn ei le storio neu frwsio pridd sydd wedi cwmmpo oddi ar fwrdd.

Maes Profiad Dysgu	Y Celfyddydau
Datganiad o'r Hyn sy'n Bwysig	Mae ein byd natur yn amrywiol a deinamig, wedi'i ddylanwadu gan brosesau a gweithredoedd dynol.
Perthnasol i'r Pedwar Diben	Diben 3 - Dinasyddion moesegol, gwybodus o Gymru a'r byd
Sgiliau Trawsgwricwlaidd	Llythrennedd a Digidol
Sgiliau Cyfannol	Creadigrwydd ac arloesedd
Dealltwriaeth o gynaliadwyedd ym myd gwaith a/neu waith bob dydd	Dysgu sut mae tyfu a gofalu am blanhigion yn cefnogi cynaliadwyedd amgylcheddol a byw'n gyfrifol

Themâu Trawsbynciol Perthnasol	
Thema	Rhesymeg
Lleol/cenedlaethol/rhyngwladol	Annog stiwardiaeth amgylcheddol. Mae'r uned yn pwysleisio ymwybyddiaeth amgylcheddol, cynaliadwyedd, a rhyngweithio â'r byd naturiol. Mae'n cefnogi dysgwyr i ddeall achos ac effaith, newid a pharhad, a'u heffaith ar yr amgylchedd. Mae'n adlewyrchu ffocws y datganiad ar le, gofod, a phrosesau corfforol.

Lefel Mynediad 2

Teitl yr Uned: Garddio Ymarferol

Rhif Cyfeirnod yr Uned: CBM127

Lefel: Lefel Mynediad 2

Gwerth Credyd: Dau (2)

Oriau Dysgu Dan Arweiniad: 20

Nod yr Uned: I ddatblygu gwybodaeth dysgwyr am blanhigion, blodau, llysiau, a'r sgiliau ymarferol o eu plannu, eu tyfu a gofalu amdanynt, naill ai yn yr awyr agored neu dan do, gan ystyried materion sy'n ymwneud â chynaliadwyedd.

Egwyddorion Cynnydd

Cam cynnydd 2 - Gallaf ddisgrifio sut y gall pobl a'r byd naturiol effeithio ar ei gilydd.

Deilliant Dysgu (Bydd y Dysgwr yn):		Maen Prawf Asesu (Gall y Dysgwr):	
1.	Gwybod sut i adnabod planhigion ac offer	1.1	Adnabod planhigion gwahanol
		1.2	Adnabod offer ar gyfer tasgau garddio
2.	Gwybod sut i ofalu am blanhigion a'r amgylchedd	2.1	Dangos sut i ddyfrio planhigyn yn gywir
		2.2	Rhoi enghreifftiau o arddio cynaliadwy
3.	Gallu cymryd rhan mewn plannu a glanhau	3.1	Cymryd rhan mewn plannu had neu fylb
		3.2	Cymryd rhan mewn glanhau ardal arddio

Cynnwys Dangosol

Deilliant Dysgu 1	AC 1.1 Rhaid i ddysgwyr adnabod o leiaf ddau blanhigyn gwahanol e.e. • Pwyntio at Genhinen Bedr yn ngardd flodau'r ysgol • Dewis planhigyn tomato o grŵp o berlysiau pot wedi'u gwahanu.
-------------------	--

	AC 1.2 Rhaid i ddysgwyr adnabod (mewn cyd-destun) o leiaf ddau o'r offer sydd eu hangen ar gyfer tasgau garddio. • dewis rhaw fach pan ofynnir beth sydd ei angen i gloddio twll bach • dewis pâr o fenig garddio o focs storio cyn dechrau gweithio.
Deilliant Dysgu 2	AC 2.1 Rhaid i ddysgwyr roi o leiaf dau enghraifft o sut i ddyfrio planhigyn yn gywir e.e. • pwyntio at y pridd ar waelod y planhigyn (yn hytrach na'r dail) fel y man i dywallt dŵr • gwneud arwydd neu ddefnyddio arwydd "stop" i ddangos pryd mae'r pridd yn edrych yn ddigon gwlyb. AC 2.2 Rhaid i ddysgwyr roi o leiaf dau enghraifft o arddio cynaliadwy e.e. • rhoi craidd afal mewn bin compost ysgol yn lle'r sbwriel cyffredinol • pwyntio at y gasgen ddŵr ysgol a ddefnyddid i gasglu dŵr glaw Cymraeg ar gyfer yr ardd.
Deilliant Dysgu 3	AC 3.1 Rhaid i ddysgwyr gymryd rhan mewn o leiaf ddau enghraifft o blannu had neu fylb e.e. • Llenwi pot bach â chompost di-fawn gan ddefnyddio sgŵp. • wthio had mawr i'r cwmpost gyda bys, gan ddilyn arweiniad athro. AC 3.2 Rhaid i ddysgwyr gymryd rhan mewn o leiaf ddau enghraifft o lanhau'r ardal arddio. • helpu i frwsio pridd sydd wedi cwmpo oddi ar fwrdd i mewn i raw llwch. • helpu cyd-ddisgybl i gario potiau gwag yn ôl i'r tŷ gwydr neu'r sied storio.

Maes Profiad Dysgu	Y Celfyddydau
Datganiad o'r Hyn sy'n Bwysig	Mae ein byd natur yn amrywiol a deinamig, wedi'i ddylanwadu gan brosesau a gweithredoedd dynol.
Perthnasol i'r Pedwar Diben	Diben 3 - Dinasyddion moesegol, gwybodus o Gymru a'r byd
Sgiliau Trawsgwricwlaidd	Llythrennedd a Digidol
Sgiliau Cyfannol	Creadigrwydd ac arloesedd
Dealltwriaeth o gynaliadwyedd ym myd gwaith a/neu waith bob dydd	Dysgu sut mae tyfu a gofalu am blanhigion yn cefnogi cynaliadwyedd amgylcheddol a byw'n gyfrifol

Themâu Trawsbynciol Perthnasol	
Thema	Rhesymeg
Lleol/cenedlaethol/rhyngwladol	Annog stiwardiaeth amgylcheddol. Mae'r uned yn pwysleisio ymwybyddiaeth amgylcheddol, cynaliadwyedd, a rhyngweithio â'r byd naturiol. Mae'n cefnogi dysgwyr i ddeall achos ac effaith, newid a pharhad, a'u heffaith ar yr amgylchedd. Mae'n adlewyrchu ffocws y datganiad ar le, gofod, a phrosesau corfforol.

Lefel Mynediad 3

Teitl yr Uned: Garddio Ymarferol

Rhif Cyfeirnod yr Uned: CBM128

Lefel: Lefel Mynediad 3

Gwerth Credyd: Dau (2)

Oriau Dysgu Dan Arweiniad: 20

Nod yr Uned: I ddatblygu gwybodaeth dysgwyr am blanhigion, blodau, llysiau, a'r sgiliau ymarferol o eu plannu, eu tyfu a gofalu amdanynt, naill ai yn yr awyr agored neu dan do, gan ystyried materion sy'n ymwneud â chynaliadwyedd.

Egwyddorion Cynnydd

Cam cynnydd 3 - Gallaf ddisgrifio a rhoi esboniadau syml am effaith gweithredoedd dynol ar y byd naturiol yn y gorffennol a'r presennol.

Gallaf ddisgrifio a rhoi esboniadau syml am yr effaith y mae prosesau ffisegol wedi'i chael ar bobl, lleoedd a thirweddau yn y gorffennol a'r presennol.

Gallaf ddisgrifio a rhoi esboniadau syml ar sut a pham mae rhai lleoedd, gofodau, amgylcheddau a thirweddau yn arbennig o bwysig i wahanol bobl ac am wahanol resymau.

Deilliant Dysgu (Bydd y Dysgwr yn):	Maen Prawf Asesu (Gall y Dysgwr):
1. Gwybod nodweddion planhigion ac offer	1.1 Gwybod gwahanol fathau o blanhigion
	1.2 Esbonio defnydd offer garddio
2. Deall gofal planhigion a chynaliadwyedd	2.1 Cymryd rhan wrth ofalu am blanhigion
	2.2 Esbonio ffyrdd o arddio'n gynaliadwy
3. Gallu plannu a chynnal ardal dyfu	3.1 Defnyddio offer i blannu hadau neu fylbiau
	3.2 Gweithredu gweithdrefnau glanhau

Cynnwys Dangosol

Deilliant Dysgu 1	AC 1.1 Rhaid i ddysgwyr adnabod o leiaf tri math gwahanol o blanhigion e.e. • gwahaniaethu rhwng planhigyn blodeuog (fel Primrose) a phlanhigyn llysieuyn (fel Letys). • adnabod chwyn y mae angen eu tynnu o wely blodau. • labelu llun o blanhigyn i ddangos y coesyn, y dail, a'r gwreiddiau. AC 1.2 Rhaid i ddysgwyr egluro sut i ddefnyddio o leiaf tri o offer garddio penodol, e.e. • defnyddir rhaeadr i lefelu pridd neu i gasglu dail • defnyddir fforc law i lacio'r pridd o amgylch planhigion • defnyddir hidlydd i dynnu cerrig mawr o'r compost.
Deilliant Dysgu 2	AC 2.1 Rhaid i ddysgwyr gymryd rhan mewn tri gweithgaredd i ddangos eu bod yn gofalu am blanhigion, e.e. • gwirio lleithder y pridd gyda bys a dyfrio os yw'n teimlo'n sych • tynnu pennau blodau marw i annog mwy o dyfu • symud potiau i mewn neu allan o dŷ gwydr yn dibynnu ar y tywydd. AC 2.2 Rhaid i ddysgwyr esbonio o leiaf ddau ffordd o arddio'n gynaliadwy yng Nghymru, e.e. • defnyddio bwced ddŵr i arbed dŵr glaw yn ystod hydref wlyb yng Nghymru • dewis compost di-fawn i amddiffyn mawnog leol • gan egluro bod gwneud "gwesty pryfed" yn helpu bywyd gwyllt lleol Cymru fel gwenyn unigol, bysgod bach, llygad y dydd, pryfed cop, gwyfynau lliain, a chreigyn.
Deilliant Dysgu 3	AC 3.1 Rhaid i ddysgwyr ddangos eu bod yn defnyddio o leiaf tri darn o offer yn ddiogel i blannu hadau neu fylbiau e.e. • defnyddio tyllwr i wneud tyllau o'r ddyfnder gywir ar gyfer hadau blodyn yr haul • defnyddio rhaw fach i blannu egin ifanc mewn pot mwy • defnyddio can ddŵr gyda "rhosyn" atodiad i ddyfrio'n ysgafn hadau newydd eu hau. AC 3.2 Rhaid i ddysgwyr gymhwyso o leiaf dwy weithdrefn lanhau i'r ardal arddio e.e. • tynnu mwd oddi ar esgidiau cyn fynd yn ôl i mewn i adeilad yr ysgol • defnyddio brwsh a dŵr i olchi pridd oddi ar botiau plastig i'w hailddefnyddio

- rhoi offer yn ôl ar eu cysgodion cywir ar fwrdd offer.

Maes Profiad Dysgu	Y Celfyddydau
Datganiad o'r Hyn sy'n Bwysig	Mae ein byd natur yn amrywiol a deinamig, wedi'i ddylanwadu gan brosesau a gweithredoedd dynol.
Perthnasol i'r Pedwar Diben	Diben 3 - Dinasyddion moesegol, gwybodus o Gymru a'r byd
Sgiliau Trawsgwricwlaidd	Llythrennedd a Digidol
Sgiliau Cyfannol	Creadigrwydd ac arloesedd
Dealltwriaeth o gynaliadwyedd ym myd gwaith a/neu waith bob dydd	Dysgu sut mae tyfu a gofalu am blanhigion yn cefnogi cynaliadwyedd amgylcheddol a byw'n gyfrifol

Themâu Trawsbynciol Perthnasol	
Thema	Rhesymeg
Lleol/cenedlaethol/rhyngwladol	Annog stiwardiaeth amgylcheddol. Mae'r uned yn pwysleisio ymwybyddiaeth amgylcheddol, cynaliadwyedd, a rhyngweithio â'r byd naturiol. Mae'n cefnogi dysgwyr i ddeall achos ac effaith, newid a pharhad, a'u heffaith ar yr amgylchedd. Mae'n adlewyrchu ffocws y datganiad ar le, gofod, a phrosesau corfforol.

Lefel 1

Teitl yr Uned: Garddio Ymarferol

Rhif Cyfeirnod yr Uned: CBM129

Lefel: Un (1)

Gwerth Credyd: Dau (2)

Oriau Dysgu Dan Arweiniad: 20

Nod yr Uned: I ddatblygu gwybodaeth dysgwyr am blanhigion, blodau, llysiau, a'r sgiliau ymarferol o eu plannu, eu tyfu a gofalu amdanynt, naill ai yn yr awyr agored neu dan do, gan ystyried materion sy'n ymwneud â chynaliadwyedd.

Egwyddorion Cynnydd

Cam cynnydd 4 - Gallaf ddeall ac esbonio sut mae gweithredoedd dynol yn effeithio ar y prosesau ffisegol sy'n llywio lleoedd, gofodau, amgylcheddau a ffurfiau tir dros amser.

Gallaf ddeall ac esbonio'r ystod o ffactorau sy'n effeithio ar y cydberthnasau rhwng bodau dynol a phrosesau ffisegol.

Gallaf ddeall ac egluro sut mae lleoedd, gofodau, amgylcheddau a ffurfiau tir arwyddocaol yn y byd natur yn gysylltiedig â chredoau ac arferion economaidd, hanesyddol, gwleidyddol, a chrefyddol ac anghrefyddol.

Deilliant Dysgu (Bydd y Dysgwr yn):		Maen Prawf Asesu (Gall y Dysgwr):	
1.	Gwybod sut i ddewis planhigion ac offer	1.1	Rhestru mathau o blanhigion ar gyfer yr ardd
		1.2	Amlinellu pwrpas offer garddio
2.	Deall cynnal a chadw planhigion cynaliadwy	2.1	Disgrifio ffyrdd o ofalu am blanhigion
		2.2	Amlinellu arferion garddio cynaliadwy
3.	Gallu paratoi a chynnal a chadw ardal arddio	3.1	Paratoi safle i blannu

Cynnwys Dangosol

Deilliant Dysgu 1	AC 1.1 Rhaid i ddysgwyr restru o leiaf tri math gwahanol o blanhigion ar gyfer yr ardd e.e. • adnabod planhigion gwely blodeuol tymhorol sy'n addas ar gyfer arddangosfa ysgol, fel pansïau neu flodau'r wal. • rhestru llysiau bwytaidd sy'n tyfu'n dda yn hinsawdd Cymru, megis tatws, nionod gwanwyn, neu gêl. • enwi blodau gwyllt brodorol Cymru sy'n cefnogi bioamrywiaeth, fel llygad-llo mawr neu fysedd y cŵn. AC 1.2 Rhaid i ddysgwyr amlinellu pwrpas o leiaf tri o offer garddio, e.e. • egluro bod fforc ardd yn cael ei defnyddio i dorri pridd wedi'i wasgu a throï compost • nodi bod siswrn yn cael eu defnyddio i drwsio ymylon glaswellt neu waliau bychain i gadw tiroedd yr ysgol yn daclus • egluro bod rhaw fach yn cael ei defnyddio ar gyfer cloddio manwl wrth blannu bylbiau bach neu eginblanhigion.
Deilliant Dysgu 2	AC 2.1 Rhaid i ddysgwyr ddisgrifio o leiaf dair ffordd o ofalu am blanhigion sy'n tyfu e.e. • disgrifio amserlen ddyfrio yn seiliedig ar amodau'r tywydd (e.e. dyfrio mwy yn ystod cyfnod sych) • esbonio'r broses o 'botio ymlaen' pan fydd planhigyn wedi tyfu'n rhy fawr i'w gynhwysydd presennol • disgrifio sut i wirio a chael gwared ar blâu cyffredin fel malwod neu aphidau yn ddiogel heb ddefnyddio cemegau llym. AC 2.2 Rhaid i ddysgwyr amlinellu o leiaf tri arfer garddio cynaliadwy yng Nghymru a pham/pryd y byddent yn cael eu defnyddio e.e. • disgrifio'r defnydd o gompost di-fawn i helpu i warchod mawnog Gymru a lleihau'r rhyddhad carbon. • esbonio sut i gasglu a defnyddio dŵr llwyd neu ddŵr glaw o fwced dŵr ysgol. • amlinellu sut i greu gwely gardd "di-gloddio" i ddiogelu iechyd y pridd ac annog pryfed daear.
Deilliant Dysgu 3	AC 3.1 Rhaid i ddysgwyr ddangos eu bod yn gallu paratoi safle ar gyfer plannu yn annibynnol. Rhaid i hyn gynnwys o leiaf: • clirio • gwella'r pridd • marcio lle.

AC 3.2 Rhaid i ddysgwyr ddangos eu bod yn gallu trefnu'n ddiogel ac yn annibynnol y gwaith o lanhau a storio offer. Rhaid i hyn gynnwys o leiaf:

- glanhau
- sychu
- storio offer yn ddiogel

Maes Profiad Dysgu	Y Celfyddydau
Datganiad o'r Hyn sy'n Bwysig	Mae ein byd natur yn amrywiol a deinamig, wedi'i ddylanwadu gan brosesau a gweithredoedd dynol
Perthnasol i'r Pedwar Diben	Diben 3 - Dinasyddion moesegol, gwybodus o Gymru a'r byd
Sgiliau Trawsgwricwlaidd	Llythrennedd a Digidol
Sgiliau Cyfannol	Creadigrwydd ac arloesedd
Dealltwriaeth o gynaliadwyedd ym myd gwaith a/neu waith bob dydd	Dysgu sut mae tyfu a gofalu am blanhigion yn cefnogi cynaliadwyedd amgylcheddol a byw'n gyfrifol

Themâu Trawsbynciol Perthnasol	
Thema	Rhesymeg
Lleol/cenedlaethol/rhyngwladol	Annog stiwardiaeth amgylcheddol. Mae'r uned yn pwysleisio ymwybyddiaeth amgylcheddol, cynaliadwyedd, a rhyngweithio â'r byd naturiol. Mae'n cefnogi dysgwyr i ddeall achos ac effaith, newid a pharhad, a'u heffaith ar yr amgylchedd. Mae'n adlewyrchu ffocws y datganiad ar le, gofod, a phrosesau corfforol.

Lefel 2

Teitl yr Uned: Garddio Ymarferol

Rhif Cyfeirnod yr Uned: CBM130

Lefel: Dau (2)

Gwerth Credyd: Dau (2)

Oriau Dysgu Dan Arweiniad: 20

Nod yr Uned: I ddatblygu gwybodaeth dysgwyr am blanhigion, blodau, llysiau, a'r sgiliau ymarferol o eu plannu, eu tyfu a gofalu amdanynt, naill ai yn yr awyr agored neu dan do, gan ystyried materion sy'n ymwneud â chynaliadwyedd.

Egwyddorion Cynnydd

Cam cynnydd 5 - Gallaf esbonio a dadansoddi'r ystod eang o gysylltiadau a chyddibyniaethau rhwng gweithredoedd dynol a phrosesau corfforol sy'n llywio lleoedd, gofodau, amgylcheddau a ffurfiau tir dros amser.

Gallaf werthuso i ba raddau y mae credoau, arferion a gweithredoedd economaidd, cymdeithasol, gwleidyddol, diwylliannol, crefyddol ac anghrefyddol wedi arwain at newidiadau i'r byd naturiol.

Deilliant Dysgu (Bydd y Dysgwr yn):	Maen Prawf Asesu (Gall y Dysgwr):
1. Gwybod sut i ddewis planhigion ac offer ar gyfer tasg arddio	1.1 Crynhoi gofynion tyfu planhigion
	1.2 Dewis offeryn amlinellu ar gyfer tasg garddio
2. Deall iechyd a chynaliadwyedd planhigion	2.1 Esbonio sut i gynnal iechyd planhigion
	2.2 Cymharu dulliau garddio cynaliadwy ac anghynaliadwy
3. Gallu cynllunio a monitro prosiect garddio	3.1 Cynllunio'r gwaith paratoi a phlannu ardal
	3.2 Cynnal prosiect tyfu yn unol â'r cynllun
	3.3 Cofnodi cynnydd prosiect tyfu

Cynnwys Dangosol

Deilliant Dysgu 1	AC 1.1 Rhaid i ddysgwyr grynhai gofynion cynyddol o leiaf tri phlanhigyn gwahanol, e.e. • adnabod anghenion pH penodol golau a phridd llus Cymreig o'i gymharu â llysieuyn fel bresych • manylu ar y gofynion o ran pellter ar gyfer tatws i sicrhau cynnyrch iach • crynhai caledwch gwahanol flodau gwelyau i'r rhew a ddefnyddir mewn cynwysyddion ysgol • adnabod natur "llwglyd" planhigion tomato a'u hangen am fwyd potasiwm uchel. AC 1.2 Rhaid i ddysgwyr amlinellu'r dewis o offer ar gyfer o leiaf tri thasg garddio gwahanol, e.e. • dewis rhaw, rhac, a thap mesur ar gyfer creu gwely llysiau cynradd newydd • dewis siswrn tocio a llifiau coed bach ar gyfer cynnal a chadw cysgodfan ysgol neu goeden ffrwythau • amlinellu pam y gellid dewis chwistrellwr pwysau dros gan ddŵr ar gyfer rhoi porthiant organig gwymp • dewis yr offer amddiffyn personol (PPE) penodol (menig, esgidiau â blaen dur) sydd ei angen i droi pentwr compost mawr, gweithredol.
Deilliant Dysgu 2	AC 2.1 Rhaid i ddysgwyr egluro pedwar enghraifft o sut i gynnal iechyd a bywiogrwydd planhigion. • esbonio pwysigrwydd "deneuo" eginblanhigion i atal cystadleuaeth am olau a maetholion. • disgrifio sut mae "pinsio" blaenau planhigion penodol yn annog twf mwy llwyniog a mwy o flodau. • esbonio sut i adnabod arwyddion cynnar o "Aflwydd" mewn tatws a'r camau sydd eu hangen i achub y cnwd. • disgrifio rôl malu organig wrth gadw lleithder yn ystod haf sych yng Nghymru. AC 2.2 Rhaid i ddysgwyr gymharu dulliau garddio cynaliadwy ac anghynaliadwy a ddefnyddir yng Nghymru e.e. • cymharu effaith amgylcheddol defnyddio gwrteithiau nitrogen cemegol o'i gymharu â the comfrey cartref • cymharu'r defnydd o botiau untro plastig â photiau ffibr bioddiraddadwy neu "rhwydro pridd"

	- cymharu'r defnydd o ddŵr tap yn erbyn dŵr glaw a gesglir o system gasgen dŵr ysgol - cymharu ôl troed carbon prynu compost mawn "a fewnforiwyd" â defnyddio compost gwastraff gwyrdd Cymreig a gynhyrchir yn lleol.
Deilliant Dysgu 3	Gallai AC 3.1 gynnwys: - tynnu llun o gynllun golwg o'r awyr ar raddfa o "Ardd Traed Sgwâr" 1m x 1m - creu llinell amser/calendr ar gyfer hau, trawsblannu, a chynaeafu cnwd o winwns gwanwyn - cynllunio'r haenau "Dim Palu" (cardbord, compost, tail) ar gyfer ffin blodau newydd - cyfrif faint o gompost sydd ei angen i lenwi set benodol o welyau uchel. AC 3.2 Rhaid i ddysgwyr weithredu eu cynllun o 3.1 yn annibynnol. AC 3.3 Rhaid i ddysgwyr gofnodi cynnydd a chynnal a chadw'r prosiect o 3.1 a 3.2 e.e. - cadw cofnod ffotograffig digidol o dwf planhigyn o'r had i'r cynhaeaf - cadw dyddiadur ysgrifenedig "Glaw a Dŵr" i olrhain anghenion dyfrhau - cofnodi dyddiadau a mathau o fwydydd organig a ddefnyddiwyd ar blotsi llysiau - crynhai "Gwersi a Ddysgwyd" mewn adroddiad terfynol ar ôl i'r cnwd gael ei feddi

Maes Profiad Dysgu	Y Celfyddydau
Datganiad o'r Hyn sy'n Bwysig	Mae ein byd natur yn amrywiol a deinamig, wedi'i ddylanwadu gan brosesau a gweithredoedd dynol
Perthnasol i'r Pedwar Diben	Diben 3 - Dinasyddion moesegol, gwybodus o Gymru a'r byd
Sgiliau Trawsgwricwlaidd	Llythrennedd a Digidol
Sgiliau Cyfannol	Creadigrwydd ac arloesedd
Dealltwriaeth o gynaliadwyedd ym myd gwaith a/neu waith bob dydd	Dysgu sut mae tyfu a gofalu am blanhigion yn cefnogi cynaliadwyedd amgylcheddol a byw'n gyfrifol

Themâu Trawsbynciol Perthnasol

Thema	Rhesymeg
Lleol/cenedlaethol/rhyngwladol	Annog stiwardiaeth amgylcheddol. Mae'r uned yn pwysleisio ymwybyddiaeth amgylcheddol, cynaliadwyedd, a rhyngweithio â'r byd naturiol. Mae'n cefnogi dysgwyr i ddeall achos ac effaith, newid a pharhad, a'u heffaith ar yr amgylchedd. Mae'n adlewyrchu ffocws y datganiad ar le, gofod, a phrosesau corfforol.